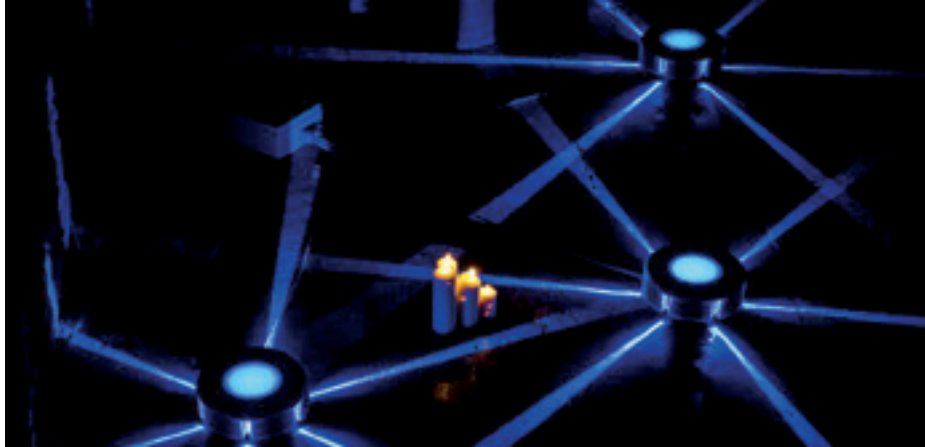
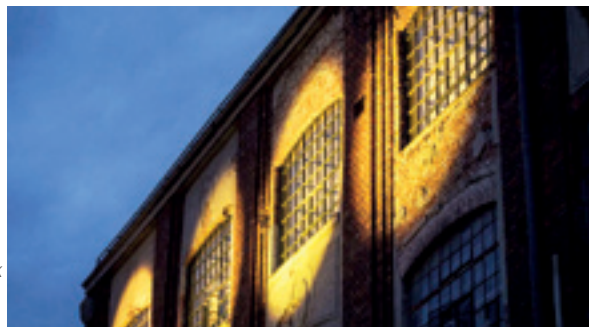

→ Csontos Balázs az idei pályázaton nem csak zsűritagként vett részt. A Vígyszínház világítás-tervezője a díjátadóra különleges fényinstallációval készült. A régi Budapest Harisnyagyár épületének két oldala is fényben fürdött. A lépcsőházban gyertyák mutatták az utat, a lépcsőfordulóba kihelyezett Vivosol elképesztő mintákat festett a padlóra és a falakra. A Flashback Studio loft hangulatú, 400 négyzetméteres termét kék és sárga fényvel öltöztette fel. A terem eredeti gyári hangulatát a függesztett lámpák hagyományos izzói erősítették, a mennyezeti rácsos tartókat földre állított ipari lámpatestek világították meg. A legnagyobb hatást azonban a kintről érkezett fény váltotta ki. A szomszédos épületek tetején elhelyezett nagy erejű fényvetők nem mindennapi árnyéklátnyit varázsoltak a terem plafonjára. Testet öltött a pályázat célja! A látványtervet a For Event csapata valósította meg.

-SZII-

► A Vivosol fénymintái és a gyertyafény mutatták az utat a lépcsőházban

► A szomszédos épületekről fényvetők világították meg az egykori Budapest Harisnyagyár ablakait

KIÁLLÍTÁS

Szivárvány Európa felett – egy magyar bábművész Párizsban

Blattner Géza-kiállítás a Bajor Gizi Színészmúzeumban

Blattner Géza (Debrecen, 1893. február 15. – Debrecen, 1967. július 27.) festő, grafikus és bábművész. 1910-től 1914-ig Münchenben ta-

nult, előbb festészetet Hollósy Simonnal, majd az ottani iparművészeti főiskolára járt. E városban fordult érdeklődése a bábművészet felé. 1917-ben megismerte a bábos Hincz család hagyományos vásári technikáját. Ezt követő-

en festőtársaival, Walleshausen Zsigmonddal és Detre Szilárddal, illetve a fényképész Rónai Dénessel határozták el egy művészi bábszínház létrehozását. A bábszínház első előadása 1919 márciusában volt a Belvárosi Színházban, *Wayang játékok* címmel. A cím arra utalt, hogy a jávai vajanghoz hasonlóan síkfigurákkal dolgoztak, de ezeket a falemezből készített alakokat a keleti vajanggal ellentétben nem alulról, hanem oldalról mozgatták, és síneken tologatták a színpadon. Az előadás számára Kosztolányi Dezső fordított, illetve dolgozott át egy 15. századi flamand játékot, *A lovag meg a kegyese* címmel. Szintén ez alkalomból, az ő felkérésükre írta meg Balázs Béla *A könnyű ember* című marionettjátékot és *A fekete korsó* című árnyjátékot. Szecessziós előadás volt, melynek látványvilága a mai nézőben Lesznai Anna meseillusztrációit idézi. Az egyik első hazai művészi felnőtt báb-előadás mérsékelt sikert aratott.

A Tanácsköztársaság idején megalapította a Proletárgyermekek Bábszínházát, mely többek között Balázs Béla: *A halás és a hold ezüstje* című régebbi mesejátékát adta elő. 1923-ban a fiatal Németh Antallal – a Nemzeti Színház későbbi igazgató-rendezőjével – közösen létrehoztak egy felnőtteknek szánt Faust-előadást az egyik ősi, népi Faust-bábjáték nyomán. Ebben Faust szolgálja kesztyűs báb volt, a többi szereplő az akkor először alkalmazott billentyűs bábu.

► Billentyűs marionettbáb rekonstrukciója, Lellei Pál 2007

Ennek a testre szerelhető, alulról billentyűkkel mozgatott bábfajtának a továbbfejlesztett változata Blattner legsajátosabb technikája lett később. Különböző mozgatási technikákat egyesített, megjelent benne az alsó mozgatású irány, a marionettszerű ízeltség és zsinórozás. A bábos a bábtestének derékvonalában használja. A végtagok és a fej belső zsinórait egy billentyűrendszerhez rögzítik, amelyen a bábos mint egy zongora billentyűin játszik.

Blattner 1925-ben Párizsba utazott, és látványos előadással megfelelő egzisztenciát alapított. Erre támaszkodva elevenítette fel bábszínházi működését 1928-ban, létrehozva az Arc-en-Ciel (Szivárvány) bábszínházat, főként felesége, Sulyok Helén és a Párizsban tartózkodó vagy ott letelepedő magyar művészek közreműködésével. Kezdetben Kolozsvári

Zsigmond, A. Tóth Sándor, az orosz Marie Wassilieff, később többek között Walleshausen Zsigmond, Beöthy István, Koffán Károly, Csáky József, Rajk István dolgozott vele. Ennek és a társulat változó összetételének köszönhető, hogy az Arc-en-Ciel a modern európai bábjátás legfőbb műhelye lett, hatása a francia és a magyar bábjátásra évtizedek múltán is érezhető volt. Képzőművészeti, iparművészeti érdeklődésének

hatása mindvégig erőteljesen jelen volt színházaiban, előadásaiban, jelentősége vitathatatlan. Művészközösségek katalizátora, vezetője és 40 éven keresztül maga is tevékeny alkotója volt.

A társulat az 1929-ben rendezett párizsi báb-kongresszuson és fesztiválon nagy meglepetést keltett újszerű, „avant-garde” felnött produkcióival, melyek a konstruktivizmus és az art deco hatását mutatták, gyakran síkfigurákkal, de voltak groteszk marionettjátékaik is. A bábszínház teljes megújulása volt. Itt bizonyosodott be, hogy a bábok nemcsak az élőket utánozhatják,

hanem akár létrehozhatják a saját művészetüket.

André Kertész egy sor fotót készített róluk, az egyik, 1930-ban készült képén pedig a társulattal együtt látható a Párizsban őket felkereső Szergej Eisenstein szovjet filmrendező.

Blattner a harmincas évek második felében tovább tökéletesítette a billentyűs bábtestet. Nagyobb lélegzetű műsorszámok közé tartozott *Az ember tragédiája* első franciaországi adaptációja, melyet az 1937-es párizsi világkiállításon mutattak be. Ez az előadás nyerte a magyarok 61 aranyérmének egyikét. A keret-színeket a felső színpadon, alulról mozgatott billentyűkkel, az álomszíneket – szimbolikus módon – az alsón, felülről manipulált marionettekkel játszották. Az egyes történelmi

helyszíneket felidéző expresszív, modern díszletek mindegyikét más tervezte, és egy nagy függőleges „sorskerék” rögzítette ezeket, mely minden újabb álommal tovább fordult. Mint bábművész nemzetközi hírnevet szerzett magának, számos technikai újítását ma is használják. Elsősorban a színpadi tér kialakításából indult ki. 1918–1958 között 12 színpadi konstrukciót épített bábjátékhöz. Voltak köztük egyszerűsített hordozható

színpadok és állandó szimultán konstrukciók, melyeket mind a marionetthez, mind az alulról mozgatott bábhoz használni lehetett.

Blattner rendezésében, de francia bábokkal, bábosokkal és – akárcsak Madách művét – szintén Harsányi Tibor zenéjével mutatták be *A kis szabó* című Grimm-mesét, mely szintén aranyérmet nyert a világkiállításon. Blattner Géza művészete Franciaországban bábreneszánszt indított el.

1945 után már nem tudta társait újra összegyűjteni, egyre kevesebb bemutatója volt, mígnem 1958-ban végleg felhagyott a bábozással, és visszatért a festészethez. Összesen vagy

hetven hosszabb-rövidebb produkciója volt, és az összes lehetséges technikát alkalmazta.

Bábuinak java része elveszett, kevés az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet Bábgyűjteményében található, bőséges írásos hagyatékkal. Egyetlen eredeti billentyűs bábuja sem maradt fenn, de leírása alapján a 2007-es évfordulóra Lellei Pál bábtervező rekonstruált egyet. A bábművészet egyik legismertebb külföldi kézikönyve tizenegy művészt nevez meg, akinek fontos szerepe volt valahol a világon a 20. századi modern bábszínház megteremtésében. Közöttük a magyar Blattner Géza az egyetlen, aki ma nem közismert. Tevékenységének monografikus feldolgozása 2014-ben jelent meg először, továbbá színházának bőséges képi dokumentációja található Tóth Gábor Sándor könyvében.

A Bajor Gizi Színészmúzeumban jelenleg látható kiállítás Blattner szerzői életútját mutatja be bábokkal, játékokkal, interaktív elemekkel, képekkel. Köztük olyan különösen értékes darabok láthatók, mint André Kertész felvételei, az eredeti, kézzel rajzolt meghívók, grafikák és Blattner Géza 1960-ban készült, kézzel festett önéletrajzi diasorozata. Mivel a hagyatékban kevés a báb, a kiállítás a legmodernebb 3D-nyomatás technikájával él, hogy a fennmaradt képekből újra bábok születhessenek!

A tiszteletére 2002 óta minden évben két bábművészt tüntetnek ki Magyarországon Blattner Géza-díjjal, mely kiemelkedő bábművészeti tevékenység – bábszínész, rendező, tervező, dramaturg, zeneszerző, műfordító – elismerésére adományozható állami kitüntetés.

A kiállítás megtekinthető: 2017. április 8. – október 15. között, szerdától vasárnapig, 14–18 óráig a Bajor Gizi Színészmúzeumban (Budapest XII., Stromfeld Aurél út 16.).

KÁRPÁTI IMRE

ÜDVÖZÖLJÜK

A JÖVŐ SZÍNPADVILÁGÍTÁSÁBAN

SPOTME – MEGÉRKEZETT!

SpotMe egy 3D valós idejű nyomkövető rendszer, amely a Robert Juliat fejtárcsákat olyan innovatív megoldásként illeszti az előadásba, hogy **szükségtelemmé válik a színpadon kamerákat vagy érzékelőket elhelyezni.**

Egyszerűen és gyorsan telepíthető

A SpotMe rendszer érzékelőit a statívra kell helyezni és a szerver ezen érzékelők által küldött **x, y, z pozíció alapján küld jelet a vezérlő pult irányába a PosiStage-Net (PSN) protokoll segítségével.** Ezen felül lehetőség van az írisz állapotát is küldeni sACN protokoll segítségével, így az előadásokban használt intelligens lámpák lekövetik a fejtárcsa pozícióját.

„A SpotMe exkluzív 3D nyomkövető rendszer új távlatokat nyit a világítás-tervezőknek.”

OZ ÉS ALICE – ÚJ TAGOKKAL BŐVÜLT A ROBERT JULIAT KÖVETŐ FÉNYVETŐ-CSALÁD

Az **Oz** és az **Alice** dinamikus párost alkot, mindkettő egy-egy erőteljes **600W hideg fehér LED fényforrással szerelt fejtárcsa**, amely funkcióit és jellemzőit tekintve büszkén sorakozik fel a Robert Juliat klasszikus Compact család tagjai közé.

Az **Oz** a nagyobb átfogású területek, míg az **Alice** a rövidebb helyszínek kiváló fejtárcsa, amelyeknek fényereje összehasonlítható az 1200W-os fémhalogén társaiéval. Természetesen a **kompakt méret csendes működéssel is párosul**, nem beszélve a **lágyszabályozásról**, illetve a **kevesebb karbantartási igényről**. Az **Oz** és az **Alice** kiterjeszti a Robert Juliat gyártó LED-es portfólióját, így már nagyobb színházakban is kiváló megoldásként szolgálhat.